

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 102

Persian (M A)

Topic: Samanid Empire(Continued)

دوره سامانیان یکی از اولین دوره های حکومت ایرانی، پس از اسلام آوردن ایرانیان است که بر بخش وسیعی از سرزمین پهناور ایران و به ویژه خراسان قدیم حکومت می کردند. آنها را بعضاً از اعقاب ساسانیان می دانند. از این جهت دقیقاً به ایرانی بودن مشهورند. سامانیان در حدود 110 سال بر مناطق وسیعی از کشور حکومت داشتند و عمده ی اقتدار آنان در زمان امیر اسماعیل اولین امیر سامانی و سومین آنها یعنی نصر بن نوح که در حدود 30 سال حکومت کرده، بوده است. اینان با آن که سخت طرفدار خلفای عباسی بودند و به نام آنان خطبه می خواندند، اما خود کاملاً مستقل بودند و امارات آنان از نوع استیلا بود؛ امارت استیلا امارتی است که خلیفه از روی ناچاری حکومت را واگذار می کرد.

اقتصاد یکی از مهمترین پایه های هر نظام سیاسی و حکومتی بوده و هست و نظام اقتصادی به عنوان یکی از مهمترین ارکان بنیان اقتصادی هر کشور نقش بسزایی در فرهنگ، معیشت و پیشرفت جوامع ایفا می کند. بر اساس اطلاعات تاریخی موجود رواج بازرگانی در قلمرو سامانیان بسیار گسترده بوده است. بسیاری از محصولات کشاورزی مانند برنج و پنبه و باغی مانند گردو، بادام، پسته و سایر میوه ها، انواع پارچه ها، فرش، سفال، کاغذ، ابزار فلزی، ابزار چرمی، انواع پوست دباغی شده، انواع روغن و غیره به عنوان محصولات صادراتی ماوراءالنهر در عصر سامانیان رواج داشته

است. این سرزمین از لحاظ معادن نیز بسیار غنی بوده و دارای معادن طلا، نقره، مس، سرب و نشادر و نیز داروهای تجاری بود، چنان که سغدیان در معامله با چین مقام ممتازی به دست آورده بودند و اهالی خوارزم در تجارت با اروپای شرقی نقش مهمی بر عهده داشتند. همچنین، دادوستد با صحرانشینان سرزمین های اطراف رود سیحون نیز از رونق مطلوبی برخوردار بود و از گرگانج، مرکز خوارزم، کاروانهای تجارتی به سوی خراسان راهی میشد و در شهرهای خراسان عدی زیادی خوارزمی ساکن بودند.

از مهمترین سیاست های اقتصادی سامانیان ضرب سکه در عهد آنها بود. ضرب سکه توسط سامانیان نیز نشانی از رونق اقتصادی در عهد آنان بوده و از آنجا که قلمرو مرکزی حکومت آنها در مسیر راههای اقتصادی شرق و غرب قرار داشت، ضرب سکه و رواج آن ضرورت داشته است. ظاهراً، نخستین سکه در عهد احمد بن اسد سامانی در سال 248 ه. ق. در سمرقند ضرب شده است. وقتی امیر اسماعیل بن احمد سامانی (279 تا 295 ه. ق.) به حکومت رسید، در پرتو استقرار امنیت و آرامش در دولت او ضرب سکه های نقره با رونق بیشتری آغاز شد.

دوران حکومت اسماعیل سامانی ضرب سکه‌ی طلا نیز رایج گردید. بدین ترتیب، بیش از پیش بر اهمیت حکومت سامانی و نقش آن در استحکام اوضاع اقتصادی و بازرگانی ایران افزوده شد. امیر اسماعیل سامانی در سال 288 ه. ق. در سمرقند ضرب کرده، موجود است. بارتولد نیز در کتاب خود، ترکستان نامه، تصویر سکه‌های از جنس طلا را که در سال 288 ه. ق. ضرب شده، آورده است. از دیگر سکه های به دست آمده از زیر خاک، به نظر می رسد که در نقاطی چون بلخ، بامیان پنجهیز و ترمذ به ضرب سکه می پرداختند و گویا سامانیان تا قبل از نصر، یعنی حدود سال 237 ه. ق. ضرب سکه‌ی سیمین یا درهم را نداشتند، ولی از زمان عمارت اسماعیل بن احمد ضرب منظم درهم های

سامانی آغاز می گردد و ضرب سکه‌ی زرین نیز در همین حدود آغاز می شود. سکه های سامانی موجود در موزه های مختلف ایران و جهان بهترین اطلاعات را در اختیار قرار می دهد.